

znevýhodnených a rómskych žiakov. Bratislava: UK, Pedagogická fakulta, Ústav humanistických štúdií. 2006.

УДК 37.037.1

„SPORT KU RADOŚCI” – XXI LAT TRADYCJI W PAŃSTWOWEJ WYŻSZEJ SZKOLE ZAWODOWEJ W RACIBORZU

„SPORT FOR JOY” – XXI YEARS OF TRADITION THE STATE HIGHER VOCATIONAL SCHOOL IN RACIBORZ

Gabzdyl Jolanta, Kryk Gabriela

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu, Racibórz, Polska
The State Higher Vocational School in Racibórz, Racibórz, Poland

Igrzyska sportowe to jeden z najcenniejszych darów, jakie starożytna Grecja dała przyszłym pokoleniom. Przywiązując wielką wagę do wychowania fizycznego Grecy przyjmowali, że podstawą wychowania dzielnych i świątliwych obywateli stanowi tylko równomierne kształcenie ducha i ciała. [1, s. 314; 2, s. 5] Nazwa igrzyska, wywodząca się od greckiej Olimpii, współcześnie zastępowana bywa określeniami: olimpizm, idea, filozofia, doktryna olimpijska, ruch olimpijski itp. „Olimpizm jest filozofią życia, chwalącą i spajającą w równoważną całość jakość ciała, woli i umysłu. Łącząc sport z kulturą, dąży do stworzenia modelu życia opartego na radości z wysiłku, edukacyjnych wartościach dobrego przykładu i poszanowaniu uniwersalnych, fundamentalnych zasad etycznych” [1, s. 316]. Stanowi swoistą ideologię sportu – który ujmuje w swej istocie wychowanie dzieci i młodzieży przez sport „w duchu lepszego wzajemnego zrozumienia i przyjaźni, ma on służyć budowaniu lepszego i pokojowego świata, ma on czuwać nad moralną stroną działań sportowych” [3, s. 5].

W przeciwieństwie do sportu wyczynowego, za sprawą którego dochodzi do rozwijania osobowości m.in. drogą specjalizacji, w sporcie powszechnym, amatorskim ważne jest uczestnictwo, sama aktywność ruchowa, która odznacza się wszechstronnością i wielowarstwowością działania. Stanowi „dodatek” do głównego nurtu życia uczestników, uprawiany jest w czasie wolnym od zajęć i obowiązków. W sporcie powszechnym dąży się do mistrzostw „na miarę swoich możliwości”, a nie do mistrzostwa i rekordów w skali krajowej i światowej. [4, 169] Postawa wobec aktywności ruchowej, to rezultat zabiegów edukacyjnych nie tylko środowiska rodzinnego, czy grupy rówieśniczej, lecz także m.in. szkoły, środowiska lokalnego, organizacji rządowych i pozarządowych, jak też środków masowego przekazu. Dopiero na tej bazie tworzą się własne zainteresowania i potrzeby określające miejsce aktywności ruchowej w osobowym wzorcu zachowania. [5, s. 155]

Stosunek społeczeństw do osób niepełnosprawnych zmieniał się na przestrzeni wieków. Ewaluował od pełnej wrogości (łącznie z przypadkami selekcji naturalnej dzieci) poprzez izolację jednostek z naruszonym stanem zdrowia i rozwoju, następnie segregację, do wprowadzenia w życie idei społecznej integracji (włączenia, inkluzji itp.) osób niepełnosprawnych. Do 1997 r. dzieci i młodzież z głębokim stopniem niepełnosprawności intelektualnej pozostawały poza systemem oświatowym. Zmiany systemowe umożliwiające osobom niepełnosprawnym współuczestnictwo w procesie edukacji na równi z ich pełnosprawnymi rówieśnikami nastąpiło w wyniku ustawodawstwa, jakie powstało w Polsce na przestrzeni niespełna ostatniej dekady – zwłaszcza w postaci rozporządzeń Ministerstwa Edukacji Narodowej regulujących kwestie kształcenia specjalnego w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych oraz ośrodkach: specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, specjalnym ośrodku wychowawczym, młodzieżowym ośrodku socjoterapii, ośrodku rewali-dacyjno-wychowawczym. Zgodnie z tymi aktami prawnymi, kształceniem specjalnym objęte

są niepełnosprawne dzieci i niepełnosprawna młodzież oraz niedostosowani społecznie i zagrożeni niedostosowaniem społecznym. [6, s. 140, 143]

Model wyrównywania szans edukacyjnych został w Polsce dopiero zapoczątkowany. Czasu wymaga uzyskanie jego efektów w pełni – przeciwdziałających postrzeganiu rzeczywistości przez osoby z niepełnosprawnością głównie przez pryzmat barier zdrowotnych, edukacyjnych, architektonicznych, czy barier związanych z istnieniem niewłaściwych postaw i stereotypów. Konieczność ich usuwania jest niezbędnym warunkiem włączania osób niepełnosprawnych do uczestnictwa w życiu społecznym. [7, s. 301] „Istotne jest tu systemowe tworzenie płaszczyzn tej integracji, a jedną z nich jest edukacja. Wymaga ona odpowiednich działań legislacyjnych, organizacyjnych, nastawionych na kreowanie prointegracyjnych postaw społecznych. Jednocześnie jednak trudno sobie wyobrazić, aby istotne zmiany mogły się dokonać bez udziału samych osób dotkniętych niepełnosprawnością. Ich bierność, bezradność, akceptacja swojego upośledzonego statusu prowadzi bowiem zazwyczaj do automarginalizacji, postawy wycofania i rezygnacji” [7, s. 301].

Szczególną inicjatywę w zakresie realizacji idei edukacji włączającej podejmuje środowisko Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu, i to od prawie 22. lat. Obecnie bowiem trwają przygotowania do kolejnych, XXII Igrzysk: „Sportu ku Radości”, tradycyjnie mającego odbyć się na przełomie miesięcy maj/czerwiec 2019. Uczestnikami Igrzysk są niepełnosprawne dzieci i niepełnosprawna młodzież, a począwszy od XXI Igrzysk także dzieci i młodzież niedostosowana społecznie i zagrożona niedostosowaniem społecznym – co wiąże się ze zmianą formuły Igrzysk, która nastąpiła w 2018 roku: z formuły obowiązującej przez 20 poprzednich lat w postaci „Sport ku Radości Igrzyska Sportowe dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej” na formułę dostosowaną do wspomnianego powyżej, aktualnego w Polsce modelu wyrównywania szans edukacyjnych: „Igrzyska Sportowe Dzieci i Młodzieży Niedostosowanej Społecznie i Niepełnosprawnej Sport ku Radości”.

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu kształci studentów na różnych kierunkach: Administracja, Architektura, Automatyka i Robotyka, Bezpieczeństwo Państwa, Edukacji Artystycznej w Zakresie Sztuk Plastycznych, Filologia, Pedagogika, Pielęgniarstwo, Turystyka i Rekreacja, Wychowanie Fizyczne. Przy tym Igrzyska organizują głównie studenci i nauczyciele akademicki obecnych jednostek organizacyjnych: Instytutu Studiów Edukacyjnych (kierunku: Pedagogika) i Instytutu Kultury Fizycznej i Zdrowia (kierunku: Wychowania Fizycznego) – przy wsparciu Władz Uczelni. Nie bez znaczenia dla organizacji omawianych imprez pozostaje także wsparcie, w tym głównie finansowe, raciborskiego środowiska lokalnego – przede wszystkim Urzędu Miasta Racibórz, raciborskiego Starostwa Powiatowego oraz niektórych instytucji oraz zakładów i firm z Raciborza i okolic.

Opisy przebiegu kolejnych 20. edycji „Sportu ku Radości”, odbywające się na płycie stadionu i w salach gimnastycznych Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej, zawarte są m.in. w stosownych numerach uczelnianego czasopiśma „Eunomia”. Analiza treści tych opisów ujawnia, że pomimo większych / mniejszych różnic w poszczególnych programach Igrzysk, niezmienny jest fakt występowania różnorodnych form aktywności ruchowej, w tym konkurencji sportowych, takich jak np.: lekka atletyka, gimnastyczny tor przeszkód, tenis stołowy, rozgrywki piłki nożnej, rzuty do kosza.

W związku z tym, że nie sposób dokładniej tu omówić charakteru tych tak wielu, w różnorodny sposób toczących się imprez sportowych – poniżej przedstawiono cykl fotografii dotyczących Igrzysk ostatnio odbywających się, autorstwa G. Habrom-Rokosz – fotografie nr: 1, 3, 5, 6, 7, 12, 14, 22; M. Krauze – fotografie nr: 2, 4, 16, 17, 20, 25; K. Lipińskiej – nr 21; B. Lukoszek – nr: 8, 11, 13, 15; M. Panek – nr: 9, 10, 18, 19, 23, 24.

Wskazane fotografie prezentują przede wszystkim XXI Igrzyska zorganizowane pod nową nazwą („Igrzyska Sportowe Dzieci i Młodzieży Niedostosowanej Społecznie i Niepełnosprawnej Sport ku Radości”) i stanowiące część projektu: „Modernizacja zaplecza sportowo-rekreacyjnego PWSZ w Raciborzu, jako element aktywnego wspierania przeciwdziałania przestępczości w powiecie raciborskim z wykorzystaniem kadry naukowej –

wiedza i sport drogą do prawidłowego rozwoju osobistego”. Stąd Igrzyska te sfinansowano głównie ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości.

W dniu 30 maja 2018 r. płyta stadionu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej pomieściła ponad pół tysiąca osób. Byli to przede wszystkim: zaproszeni goście, uczestnicy zawodów, zespół terapeutów, wolontariusze, pracownicy i studenci Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu. Uczestnikami Igrzysk były dzieci i młodzież wraz z opiekunami z następujących placówek resocjalizacyjnych, wychowawczych i terapeutycznych: Zespół Szkół Specjalnych w Raciborzu, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Nieśłyszących i Słabosłyszących w Raciborzu, Szkoła Podstawowa nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. Powstańców Śląskich w Raciborzu, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Raciborzu, Ośrodek Dziennego Pobytu, Rehabilitacji i Edukacji Dzieci Niepełnosprawnych w Raciborzu, Dom Pomocy Społecznej „Różany Pałac” w Krzyżanowicach, Środowiskowa Świetlica Samopomocy „NADZIEJA” w Raciborzu, Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w Raciborzu, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Rudach, Stowarzyszenie Na Rzecz Wspierania Osób Niepełnosprawnych „Dom”.

Uroczystego otwarcia Igrzysk dokonała Rektorka Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu. Miłej zabawy życzyli: Pełnomocnik Ministra Sprawiedliwości, Starosta Powiatu Raciborskiego i Prezydent Miasta Raciborza. Imprezę prowadził inspektor ds. sportu Starostwa Powiatowego w Raciborzu wraz ze studentami Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej. Oprawę muzyczną zapewniła Raciborska Orkiestra Dęta „Plania”. Program artystyczny przygotowały dzieci ze Szkoły Podstawowej nr 1 w Raciborzu oraz zespół bębniarzy ze Szkoły dla Nieśłyszących i Słabosłyszących w Raciborzu, tworzący grupę Tumbao. Młodzi szczudlarze z miejscowości Nędza dali popis sztuki szczudlarskiej, wzbudzając zachwyt wielu uczestników.

Nabieżni i murawie stadionu oraz salach gimnastycznych Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu zorganizowane zostały wyzwania z zakresu różnych dyscyplin sportowych, między innymi: rozgrywki piłki nożnej, gimnastyczny tor przeszkód, lekkoatletyka, tenis stołowy, rzuty do kosza i narty czteroosobowe. Uczestnicy za swój wysiłek otrzymali dyplomy oraz medale, które zostały wykonane w ramach Warsztatów Terapii Zajęciowej w Raciborzu. Ponadto na osoby biorące udział w tym sportowym wydarzeniu czekały liczne atrakcje w postaci: warsztatów artystycznych, zabaw przy muzyce, ogromnych baniek mydlanych, nauki skręcania balonów, malowania twarzy, tatuaży, afrykańskich warkoczyków oraz radosnego spotkania z wolontariuszami ze Szkoły Podstawowej w Bieńkowicach. Podczas imprezy nie zabrakło także słodkiego poczęstunku i pikniku z grillem.

Nad bezpieczeństwem uczestników Igrzysk czuwał zespół Ratowników Medycznych Studenckiego Koła Naukowego Medycyny Ratunkowej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nysie. Ratownicy zaprezentowali również pokaz podstawowych czynności z zakresu udzielania pierwszej pomocy.

Opiekę nad całością działań organizacyjnych i przebiegiem Igrzysk sprawowali: kierownik w/w projektu, a zarazem dyrektor Instytutu Kultury Fizycznej i Zdrowia, dyrektor Instytutu Studiów Edukacyjnych oraz nauczyciele akademicy należący do wymienionych tu Instytutów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu.

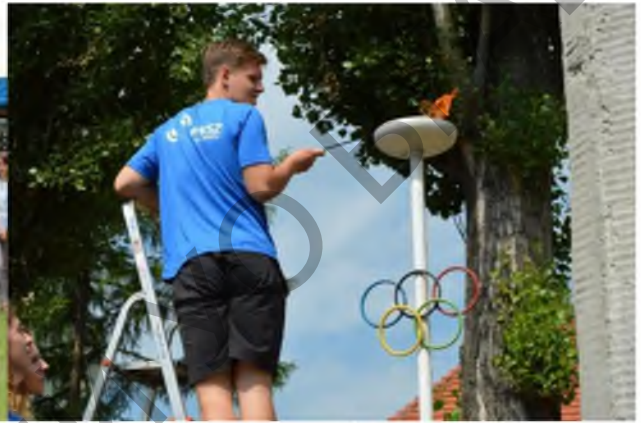
1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

Bibliografia. 1. Oleśniewicz P. *Idea olimpizmu w perspektywie edukacji jutra*. W: *Edukacja Jutra. XIII Tatrzańskie Seminarium Naukowe*. Tom 2. Red. nauk. K. Zatoń, T. Koszczyk, M. Sołtysik. Wrocław 2007. 2. Mickiewicz W. *Olimpijska gorączka. Dzieje igrzysk inaczej*. Poznań 1991. 3. Nowocień J. *Sport i olimpizm we współczesnej szkole*. „Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne” 2006, nr 8-9. 4. Stosik A., Oleśniewicz P., *Trener sportu a instruktor rekreacji. Analiza preferowanych cech osobowości w świetle opinii respondentów*. W: *Edukacja Jutra. XIV Tatrzańskie Seminarium Naukowe*. Tom 2. Red. nauk. K. Denek, K. Zatoń, A. Kwaśna. Wrocław 2008. 5. Biernacki J., Handzewniak D. *Motywy podejmowania aktywności ruchowej przez dzieci i młodzież szkolną*. W: *Edukacja Jutra. XIV Tatrzańskie Seminarium Naukowe*. Tom 2. Red. nauk. K. Denek, K. Zatoń, A. Kwaśna. Wrocław 2008. 6. Szkoa E. *Diagnozowanie i wspomaganie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych – regulacje prawne a rzeczywistość szkolna*. W: *Diagnozowanie i terapia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi*. Red. nauk. E. Smak, A. Włoch, M. Garbca. Opole 2015. 7. Olszewska B. *Aktywizacja zawodowa z perspektywy niepełnosprawnych studentów*. W:

Edukacja Jutra. Edukacja w społeczeństwie wiedzy. Red. nauk. K. Denek, A. Kamińska, W. Kojs, P. Oleśniewicz. Sosnowiec 2010. 8. Olszewska B. *Aktywizacja zawodowa z perspektywy niepełnosprawnych studentów.* W: *Edukacja Jutra. Edukacja w społeczeństwie wiedzy.* Red. nauk. K. Denek, A. Kamińska, W. Kojs, P. Oleśniewicz. Sosnowiec 2010.

УДК 796.015.842(497.12)

TELESNÁ A ŠPORTOVÁ VÝCHOVA VO VZDELÁVANÍ DETÍ MATERSKÝCH A ZÁKLADNÝCH ŠKÔL V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Bernátová R., Vadašová B.

Prešovská univerzita v Prešove, Prešov, Slovenská republika

1 Úvod

Dnešná moderná spoločnosť je konfrontovaná s rastúcou mierou nezdravého spôsobu života asociovaného s poklesom pohybovej aktivity a konzumáciou energeticky nevyváženej stravy, čo vedie k zhoršovaniu zdravotných ukazovateľov populácie v každom veku. Pohyb patrí k základným prejavom života človeka. V súčasnosti žijeme ale v podmienkach pretechnizovanej spoločnosti, ktorá pohyb obmedzuje na minimum. Telesná inaktivita, resp. sedavý spôsob života sa stávajú narastajúcim zdravotným problémom už u detí a mládeže. Pritom dostatočný objem pohybovej aktivity v ich životnom štýle je jednou zo základných životných potrieb nutnou nielen pre ich harmonický telesný rast a vývin, ale aj pre upevňovanie zdravia. Pohybová aktivita detí a mládeže závisí nielen od možností, ale s postupujúcim vekom aj od ich záujmov a motivácie (Zanovitová, Zanovit a Bendíková 2011). Množstvo spontánneho pohybu, ktoré u zdravého dieťaťa v predškolskom veku takmer vyplňuje všetok jeho čas, postupne s vekom klesá, ale býva často dopĺňovaný pohybom riadeným. Túto zmenu je možné do určitej miery považovať za prejav biologického zrenia. Pokiaľ ale pokles spontánnej pohybovej aktivity je väčšieho rozsahu, je nutné tomu zabrániť, pretože rozsah energetického výdaja pohybom, či už spontánnym alebo riadeným, by nemal klesať (Máček 2011). Najväčší pokles pohybovej aktivity sa objavuje pri prechode zo základnej školy na strednú školu. Spontánna pohybová aktivita klesá v období adolescencie, hlavne u dievčat po 14. roku a u chlapcov medzi 16. – 18. rokom (Zanovitová, Zanovit a Bendíková 2011).

Súčasný moderný životný štýl síce v mnohom uľahčuje život, ale zároveň paradoxne vyvoláva už v detskom veku mnohé zdravotné oslabenia vyplývajúce práve z nedostatku pohybových podnetov a z dlhodobého zotrvania v statických polohách. Ich následkom je nielen nárast prevalencií nadhmotnosti a obezity, ktoré sú asociované so širokou škálou zdravotných rizík, ale je badateľný aj pokles telesnej zdatnosti, pohybovej výkonnosti a nárast porúch držania tela, ktoré sa najčastejšie objavujú v obdobiach rastových akcelerácií – na začiatku školskej dochádzky a pred pubertou. Vysvetľuje sa to tým, že v školskom veku sa výrazne mení pohybový režim dieťaťa (Šeráková 2006). Prevažujú v ňom obmedzenia nad stimuláciami k pohybovej aktivite (Mikuláková a Andraščíková 2008). Tieto vyjadrenia potvrdzuje fakt, že v súčasnej dobe sa neustále zvyšuje počet žiakov s nesprávnym držaním tela (Zanovitová, Zanovit a Bendíková 2011). Fialová, Flemr, Marádová a Mužík (2015) uvádzajú, že zdravotne oslabené dieťa potrebuje väčšie množstvo spontánnych a cielene zameraných pohybových aktivít než zdravé dieťa. Z aspektu vyššie uvedeného je dôležité už v útlom detskom veku pestovať pozitívny vzťah k pohybovej aktivite, ktorá by sa mala stať prirodzeným celoživotným návykom. V tomto smere má okrem aktívneho prístupu rodičov, ktorí vedú deti k pohybovo orientovanému tráveniu voľného času, nezastupiteľnú úlohu aj školské prostredie.

Vyučovacím predmetom telesná a športová výchova ako súčasť komplexného vzdelávania